

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt leta 6.50
za en mesec 2.20
za Nemčijo celoletno . 29.—
za ostalo inozemstvo . 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta 12.—
za četrt leta 6.—
za en mesec 2.—

V upravi prejemam mesečno K 1.70

SLOVENECE

Inserati:

Enostopna petitvrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 „
za trikrat 10 „
za večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostopna petitvrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izven nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. —
Avstr. poštne bran. račun št. 4.797. Ogrske poštne
bran. račun št. 26.511. — Upraviškega telefona št. 188.

Belokranjski volilci!

Pod težkimi pogoji sem prevzel kandidaturo. Boriti sem se imel s sovražnikom, ki je nastopal z najpodlejšimi sredstvi, lažjo, podkupovanjem, obrekovanjem itd. Ali večina izmed Vas, častiti volilci, se ni dala prevariti in je zvesto držala s S. L. S. Zato hvala Vam iskrena! Skušal bodem izkazati se vrednega Vašega zaupanja in pohitel bodem zopet v najkrajšem času med Vas, da se Vam osebno zahvalim za izkazano zaupanje in da napravimo v medsebojnem dogovoru načrt delovanja za bodočnost.

Po boju na delo za ljudsko stvar!

Karel Dermastia

deželni poslanec.

Zmagala Slovenske Ljudske Stranke v Beli Krajini.

Z nečuvno strastjo so se vrgli liberalci na Belo Krajino, da bi jo potegnili v svoj izdajalski tabor. A Bela Krajina je odgovorila liberalcem zopet, da jih ne mara in da hoče biti res bela, ne pa omadeževana od liberalne propalosti.

Liberalci, ki hočejo igrati vedno vlogo meščanske stranke, so se vrgli na ta kmečki okraj z vso lažnostjo in z vsemi sredstvi nasilstva in terorizma.

Glavno sredstvo jim je laž. Ta stranka sploh le od laži živi. Tu so lagali, da je Slovenska Ljudska Stranka milijone zapravila, tam zopet, da ničesar storila ni. Vozili so se po cestah, ki jih je sedanjí deželni odbor naredil, pa so tulili, da se nič ni storilo za Belo Krajino. Laži čez naše vzorno deželno gospodarstvo so bile take, da se je čutil sam deželni glavar primorane, da stopi na jezik tem nečuvnim atentatom na resnico. Liberalci so s tem le pokazali, da ne zaslužijo nobenega ozira več in da je vsako sodelovanje z njimi nemogoče.

Te volitve so se vršile pod znamenjem liberalnega nasilstva, kakor še nobene druge. Liberalci so vrgli v Belo Krajino celo jato svojih agitatorjev, ki so jih nabrali iz vseh krajev. Tolpa pijanih ljudi je hodila shode razbijati. Nedorasle fantaline so napajali, da so tulili kakor živina. S tem so hoteli preprečiti, da ljudstvo ne bi zvedelo resnice. Potoki pijače so tekli, in kdor bo zdaj račune plačal, se bo praskal za ušesi. Ta liberalna jata, ki je krulila po

Beli Krajini, je pa tudi pokazala liberalno stranko v vsi njeni ostudnosti.

Nazadnje so pa nastopali kot tolovaji, da bi še zadnji trenutek preštampljali glasovnice.

Svojo nado so stavili liberalci v to, da bi se naši glasovi cepili. Zato so tam, koder so vedeli, da ni pridobiti ljudi za njihovo stranko, vrgli med volivce parolo za lokalnega kandidata. Žal, se je dalo nekaj naših mož preslepiti. Glasovi, ki so bili oddani za Mihelčiča, so glasovi naše stranke. Kršenje discipline bi bilo postalo lahko usodno, ako ne bi bila velika večina naših volivcev tako zavedna, da je spoznala nevarnost takega početja. To se v naših vrstah ne sme nikdar več zgoditi!

Udeležba je bila za več nego eno tretjino močnejša, nego pri volitvah pred štiri leti.

Po došlih nam brzojavnih poročilih je dobil kandidat S. L. S. Karel Dermastia 1344 glasov, liberalci Mazelle 1113 glasov, lokalni kandidat Mihelčič 53 glasov, Müller 2 glasova, neveljavnih glasov je bilo 26.

Leta 1908. je imel Šuklje 218 glasov večine nad Mazelletom. Sedaj znaša večina 231 glasov.

Bitka je dobljena. Slovenska Ljudska Stranka dviga svoj prapor v Beli Krajini vključ vsem naporom nasprotnikov.

Stvar organizacije, intenzivnega političnega in izobraževalnega dela je, da se vrste naše stranke pomnožijo in utrdijo!

Izid volitev na posameznih voliščih.

Šuklje	Dermastia	Mazelle	Mazelle	
1908	1912	1908	1912	
Adlešiči	59	67	39	91
Stari trg	44	94	70	95
Dobljčiči	35	60	25	59
Telčji Vrh	30	55	33	99
Loka	41	46	31	50
Dragatuš	12	48	86	60
Sinji Vrh	4	18	44	53
Tanča Gora	21	50	24	25
Tribučje	16	49	31	36
Vinica	60	184	103	48
Kot	66	88	19	63
				Müller 2
Božjakovo	91	89	1	16
Drašiči	53	67	—	10
Gradac	—	23	53	53
Črešnjevce	51	40	3	21
				Mihelčič 3
Lokvica	56	39	—	9
				Mihelčič 42
Podzemelj	33	38	111	145
Radovica	79	85	—	17
Semič	99	128	8	105
Suhor	74	81	15	58
				Mihelčič 8
914	1344	696	1113	

Mihelčič 53, Müller 2

Telefonska in brzojavna poročila.

SHOD ZAUPNIKOV STRANKE PRAVA V ZAGREBU.

Zagreb, 15. marca. Včeraj popoldne se je vršil v Zagrebu pod predsedstvom dr. Mile Starčevića shod zaupnikov stranke prava. Udeležile so se ga vse zagrebške organizacije, uredništva obeh pravaških listov in vsi poslanci. Govoril je dr. Horvat. Sklenila se je kooperacija stranke prava s koalicijo. Danes izide komunike stranke prava, kjer se uradno proglasi enotno postopanje stranke prava s koalicijo. Ker se je dognalo, da je Radičeva kmečka stranka pri zadnjih volitvah podpirala vladne kandidate, se o kakšnem kompromisu z Radičevom stranko ni sklepalo. Obe stranki obdržite svoje dosedanje mandate, v ostalih pa složno nastopite proti Mažaronom. — V Streljani se je vršil zvečer ob osmih mnogobrojno obiskani komerz stranke prava. Govorilo je več govornikov.

HRVAŠKE SREDNJE ŠOLE ZAPRTE.

Zagreb, 15. marca. Včeraj je vlada srednje šole v banovini zaprla do Velike noči. Poduk se nadomesti v velikih počitnicah. Ob osmih zvečer je manifestiralo do 10.000 dijakov po zagrebških ulicah. Tudi meščanstvo je naklonjeno in simpatizira s stavkujočimi. O nadaljnjem postopanju dijaštvo še ni sklepalo.

PODROBNOSTI O ATENTATU NA LAŠKEGA KRALJA.

Rim, 15. marca. O atentatu na laškega kralja in kraljico se poročajo sledeče podrobnosti: Ko je voz, v katerem je sedela kraljevska dvojica, zavil v Via Lata, spremljan od kirasirjev, je atentator naenkrat proti vozu planil in oddal dva strela, ki pa nista zadela. Cesta je na onem mestu zelo ozka in je le srečnemu slučaju pripisovati, da zločinec kraljevske dvojice iz tako velike bližine ni zadel. Pasanti, ki so bili očitvidci tega dogodka, poročajo, da je atentator, preden je voz došel, stal popolnoma apatično na trotoarju, ko pa je voz prispel, se je skozi gledalce prerinil, kakor da bi hotel kralja in kraljico od bližje videti, potegnil revolver in ustrelil. Ker je pa revolver previsoko nameril, so krogle nad vozom zadele v steno nasproti stoječe hiše. Atentator je oddal še tretji strel, ki je zadel majorja kirasirskega spremstva Langa, prevrtil njegovo čelado in krogla mu je obtičala nad tilnikom v glavi. Množice se je polastilo velikansko razburjenje. Planila je na atentatorja, toda policisti, ki so se pred vozom na biciklih peljali dalje, so se hitro obrnili in zločinca prijel. Nekateri izmed množice so bili že atentatorja zgrabili in so neusmiljeno po njem bili, vendar se je policistom posrečilo atentatorja množici siloma iztrgati in preprečiti, da ga ljudstvo ni linčalo. Kralj se je med tem čisto mirno vedel in pomiril kraljico, katere se ga je bila, čisto blede, oklenila z obema rokama, rekoč: »Meni se ni zgodilo ničesar!« Kraljevska dvojica se je podala med navdušenimi ovacijami množice v pantheon, kjer ju je pričakovala kraljica-vdova Margherita. Medtem so majorja Langa prenesli v bolnišnico San Giacomo, kjer so zdravniki konstatirali, da rana ni smrtonosna. Vest o atentatu se je bliskoma po celem mestu razširila in zato se je kmalu velikanska množica nabrala pred pantheonom, v katerem sta kralj in kraljica prisostvovala maši zadušnici za rajnim umorjenim kraljem Humbertom. Ko je kraljevska dvojica pantheon zapustila, ji je množica prirejala navdušene ovacije do Kvirinila. Pred Kvirinalom so se ovacije tako burno nadaljevale, da sta se kralj in kraljica morala na loggiji pokazati in se ljudstvu zahvaliti.

Rim, 15. marca. Atentator je pri prvem zaslišanju dejal, da se piše Antonio Dalbo in da je zidar. Očitvidci trdijo, da je moral zločinec imeti več komplicev, ki so okoli pantheona strazili in so imeli namen morilcu beg omogočiti. Pravijo, da so zapazili več sumljivo se vedečih individuev. Policija je popoldne izvedla pri notoričnih anarhistih več hišnih preiskav, kakor tudi v uredništvih več anarhorevolucionarnih časnikov.

Rim, 15. marca. Atentator je v teku dopoldneva izpovedal, da pripada anarhistični organizaciji, od kare je dobil izrečen nalog kralja umoriti. Našli so na stanovanju, kjer je bival, več kompromitirajočih pisem. Policiji dozdaj ni bilo znano, da pripada Dalbo anarhistični struji in ga sploh ni imela za politično nevarnega, ker je bil le zaradi dveh tatvin predkaznovan.

Rim, 15. marca. Vsi listi ogorčeno obsojajo atentat, neizvzemši demokratične in socialistične. Vsi poudarjajo, da je kralj velik demokrat, da so njegovi zaupniki in prijatelji sami demokrati in da je zato atentat čisto neumljiv in največje obsojane vredne.

Dunaj, 15. marca. V teku včerajšnje seje poslanske zbornice je predsednik dr. Sylvester na obširen način omenil atentat na laško kraljevsko dvojico in dal v presrečnih besedah duška veselju, da se atentat ni posrečil. Prosil je od zbornice, ki je soglasno odobraval, pooblaščenja, da laški kraljevski dvojici čestita, da je bila obvarovana nesreče.

DUNAJSKI NUNCIJ.

Dunaj, 15. marca. Novi nuncij knez Scapinelli dospe na Dunaj 16. t. m.

DEMENTI GLEDE DUHOVNIŠKEGA POSVEČENJA.

Rim, 15. marca. »Osservatore Romano« poroča, da so vesti, ki so jih različni listi glede reforme teoloških študij in starosti, ki so se odslej zahtevala za duhovniško posvečenje, prinesli, neutemeljene. Papež take reforme ni nikoli nameraval.

USODNI DOGODKI NA KRETI.

Berlin, 15. marca. »Berliner Tageblatt« poroča iz Kaneje, da je pet članov revolucijskega narodnega zbora prevzelo vladno in sklenilo, da se odpošljejo odposlanci v Atene. S tem činom se je krečansko vprašanje zopet zelo poostriilo.

NOVI RUSKI POSLANIK V CARIGRADU.

Peterburg, 15. marca. Za naslednika odpoklicanega dosedanjega poslanika v Carigradu, Čarikova, bo v najkrajšem času imenovan dosedanjí poslanik v Bukareštu, pl. Giers.

UMAZANA AFERA MACZOCHA.

Varšava, 15. marca. Vest »Germannie«, da je menih čenstohovskega samostana, Damaz Maczoh, svojega popolbrata umoril zato, ker popolbrat ni bil zadovoljen z od Maczoha ponujano mu vsoto ruske tajne policije, da bi obo vtihotapila v samostan dinamita in bi ruska vlada na ta način imela povod samostan zapreti, se obistinuje. Član ruske tajne policije, Okunjevski, je iz maščevanja razodel, da je ruska policija zdaj v resnici Maczochu dala priliko iz zapora pobegniti. Policija se zdaj na vso moč trudi to afero zakriti, vlada pa je listom zaukazala, da o begu Maczoha ne smejo ničesar poročati.

ITALIJSKE ZMAGE.

Rim, 15. marca. Zbornica je z nepopisnim navdušenjem sprejela poročilo vojnega ministra Spingardija o zadnji laški zmagi pri Bengaziju, o kateri je vojni minister rekel, da »je včeraj (dne 12. t. m.) pred Bengazijem zasvetilo s sijajno lučjo solnce zmage nad italijanskim orožjem.«

VELIKA NESREČA.

Zagreb, 15. marca. Včeraj popoldne je pripravljala v šestih kamnolomih Imbro Šobar dinamit za kamnolom. Pri tem pa se je dinamit po nesreči vnel in nastala je grozna eksplozija. Imbro Šobar in njegova žena sta mrtva. Dvoje otrok je pa težko ranjenih.

PLAČILNI NATAKARJI ODGOVORNI ZA DOLGOVE GOSTOV.

Dunaj, 15. marca. Niževavstrijsko civilno deželno sodišče je v sredo imelo v vzkladni instanci opraviti v vprašanju, ali mora kavarnar jamčiti plačilnemu natakarju za dolge gostov na napitnini. Natakar Franc Schutzbier, ki je bil sedem mesecev uslužben pri lastnikih kavarne Josefstadt, Anton Ganauser & Co., je bil 25. junija preteklega leta odpuščen. Medtem, ko je Schutzbier do takrat dnevni izkupiček vsak dan sproti oddal kavarnarju ali pa blagajničarki, je obdržal izkupiček zadnjega dne v znesku 150 K kot pokritje za dolge gostov v znesku 151 K 52 vin., ki jih ni mogel iztirjati. Kavarnar je vsled tega tožil natakarja za povrnitev 150 K. Natakar je trdil pred sodiščem, da je že pri vstopu v službo izjavil, da ve že od prej, da so v omenjeni kavarni gostje, ki ne plačajo, da ne garantira za dolge. V teku svojega službovanja se je Schutzbier ponovno branil, nadalje kreditirati gotovim gostom, kavarnar pa ga je vsled tega grajal in mu dejal, naj mu ne odganja gostov. Okrajno sodišče v Josefstadtu je zaslislalo kot izvedenca nekega drugega kavarnarja, ki je izjavil, da jamči v dunajski kavarniški obrti plačilni natakar za izkupiček, ako ni tozadevno posebnega dogovora, vsled česar plačilni natakar ni upravičen pridržati kakih zneskov izkupička. S tem, da prosil ali vzpodbuja kavarnar natakarja, naj gostom kreditira, ni jamstvo v ničemer prizadejeto. Okrajno sodišče je na podlagi te izpovedbe priznalo upravičenost tožbe ter se je tudi vzkladno sodišče pridružil prvi razsodbi.

DEMONSTRACIJE SLEPCEV.

Bukarest, 15. marca. V zavodu za slepce »Vatra Luminoasa«, ki ga je ustanovila kraljica Carmen Sylva in ki ga upravlja bukareška mestna občina, so uprizorili slepci revolto, ker so dobivali slabo hrano. Ko se je 13. t. m. dajalo slepcem obed, so ga pustili popolnoma nedotaknjenega, kakor prejšnji dan. 40 slepcev je zapustilo s trdimi in suhim kosi kruha in mesa v rokah zavod ter se formiralo na cesti v sprevo, da so tako demonstrirali proti slabemu preskrbi v zavodu. Slepce, ki so hoteli oditi pod vodstvom nekega restavraterja h kraljevemu gradu, so končno komaj pomirili nekateri prihiteli mestni svetniki ter jih odvedli nazaj v zavetišče. Popoldne se je pripeljala pred zavod za slepce kraljica Elizabeta ter se mudila v zavodu nad eno uro.

Dnevne novice.

50letnica Slomškove smrti. Letos bo 50letnica Slomškove smrti. »Slovenska Straža« je v seji svojega glavnega odbora sprejela obširen načrt svojega tajnika, kako najslavesnejše proslaviti spomin na slavnega buditelja Slovencev Antona Martina Slomška. V kratkem dobe vsa naša društva in vse slovenske župnije natančen spored te proslave, ki naj dvigne celo Slovenijo v hvaležnosti do apostolskega dega Antona Martina Slomška.

Občinske volitve na Jesenicah so potrjene.

Na sv. Jožefa dan, 19. t. m. ponovi Ljudski oder »Ljubezni in morja valovi« (Hero in Leander), popoldne ob 4. uri. Vstopnice v predprodaji od danes naprej v **Katoliški bukvarni!** Posebno opozarjamo na ta dan okolico in podeželne odre.

Družinski večer »Ljubljane« bo prihodnji terek na praznik Sv. Jožefa ob osmi uri zvečer v veliki dvorani hotela »Union«. Sodeloval bode celotni orkester Slovenske Filharmonije pod vodstvom gospoda Talicha, operna pevka mestnega gledališča v Poznaju gospodična Mariči Perslova in društvena zbor, ki nastopita z novimi Gojmir Krekovimi in Adamičevimi zbori.

Prekrasni umetniški razglednici »Slovenske Straže« za veliko noč izideti v soboto, dne 23. t. m. Naročila na pisarno »Slovenske Straže« v Ljubljani.

Prazniki in trgovci. Gremij trgovcev v Ljubljani se je posvetoval v svoji odborovi seji o odpravi praznikov. Ker tozadevne razprave med vlado in rimsko kurijo še niso končane, priporočajo svojim članom, da se drže v prazni-

kih dosedaj navadnih običajev, toliko časa, da bo odprava praznikov utemeljena potom zakona.

— **Blejski grad** res kupujejo nekateri »bogati gospodje«, kot se govori. Najbolj verjetno je, da pogodba še ni sklenjena in najbrže tudi ne bo. Anglobanka pa pri tem nima čisto nič opraviti. O zgradbi hotela se pa govori že celo vrsto let.

AMERIŠKE NOVICE.

Ponesrečen rojak. Ponesrečil se je pri delu rojak Jakob Bole v Ludlowu v Remi mine. Odrgrala se je težka skala ter padla nanj tako, da je bil precej mrtev. Pokojnik je doma iz vasi Koče pri Prestranku na Notranjskem. Bil je še samec.

Smrtina kosa. V bolnišnici v Black Hill, S. Dak., je umrl rojak Urban Soklič iz Valley, Wash., v starosti 62 let. Pobralla ga je bolezen rak. — V Valley, Wash., je nenadoma umrla rojakinja Apolonija Peterneel v starosti 61 let. Doma je bila iz Gorjanske fare na Goranjskem.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS.

(Prosimo prispevkov za ta oddelek.)

Pred justično palačo.

Elegantno oblečen gospod se pripelje z izposojkom pred justično palačo, kjer izstopi in hoče plačati izvoščka.

Izvošček: »Ali ne bo treba čakati na gospoda?«

Gospod: »Če se vam ravno nikamor ne mudi, lahko počakate.«

Izvošček: »Koliko časa pa se mislite muditi v palači?«

Gospod: »Šest mesecev!«

Ni slaba?

Učitelj: »Jožek, zakaj pa ribe ne govorijo?«

Jožek: »Gospod učitelj, zakaj pa vi molčite, kadar ste pod vodo?«

Po svetu.

Ladja bodočnosti. Kodanjska ladjedelnica Burmester & Wain je zgradila ladjo, ki jo žene Dieseljev motor na petrolej. Ladja dosega nadsrednjo velikost današnjih velikih trgovskih ladij, je brez dimnikov in se izborna obnaša. Doslej se je mislilo, da velikih ladij na motor sploh ni mogoče zgraditi, zato vzbuja Burmestrov »Selandia« največjo pozornost in se jo nazivlje »ladjo bodočnosti«. Ladja je obšla že vse večje švedske in angleške luke; občudili so jo zlasti na Angleškem, kjer sedaj vsled rudarskega štrajka mnogo ladij počiva, ker manjka premoga.

Amundsenova izvajanja o Južnem tečaju. London, 13. marca. »Daily Chronicle« objavlja nadaljnji pogovor svojega poročevalca z Amundsenom, ki sodi, da se bo v bodoče na Južni tečaj lahko potovalo. Amundsen je povedal, da, ko so se peljali proti Južnemu tečaju, niso izpili niti ene kapljice alkohola. Norvežani sicer niso bili abstinenti, ker so v Framheimu, glavnem stanovanjskem ekspedicije, pač od časa do časa pili grog, a ko so se vozili po ledu, niso pili ne Amundsen in ne njegovi tovariši. Med potjo in na Južnem tečaju je Amundsen večkrat fotografiral. Slike zdaj v Hobarthu razvijajo. Vsem udeležencem je zelo žal, ker so morali večino psov usmrtiti, ker so rabili živila. V Framheimu so pustili vse v najlepšem redu in vse pripravljeno za naslednike. Ko so Framheim potniki zapustili, se je v bližini nahajala neka japonska ekspedicija, ki se bo brez dvojbe poslužila postelj v Framheimu.

Premogarji in »Vesela vdova«. Medtem, ko čuti zle posledice velikanske stavke v premogovnikih vsa Anglija, so posamezni ljudje, ki znajo tudi to stavko izkoristiti sebi v prid. Eden izmed teh je ravnatelj gledališča v mestu Aberdare, v katerem se je igralo te dni »Veselo vdovo«. Slučaj je, da igra v tej igri naslovno vlogo neka miss Effie Mann, ki je hči znamenitega in priljubljenega delavskega voditelja Toma Mann. Ker pa je v mestu Aberdare vse polno stavkajočih delavcev iz bližnjih rudnikov, je naredil gledališki ravnatelj mr. Andrews pri predstavah dobiček, o katerih se mu niti sanjalo ni. Vsak večer je gledališče razprodano in na tisoče iz okolice došlih rudarjev odhaja izpred gledališča, ker ne dobe več vstopnic. Obiskovalci gledališča so večinoma ljudje, ki si v navadnih časih morejo komaj privoščiti užitek gledališke predstave. Za nočne delavce gledališče sploh ne pride v poštev v navadnih časih, dnevni delavci so pa zvečer preutrujeni, da bi šli v mesto k gledališkim predstavam. Glavno privlačnost »Veselo vdovo« tvori seveda miss Mann. Kakor hitro se pojavi na

odru, ji prireajo rudarji burne ovacije, da mora navadno prenehati godba za par minut. Na stotine žuljavih rok ji meče pred noge cvetlice. Zadnjo soboto so dosegle ovacije svoj višek, ko je neki mož na galeriji zaklical svoj »živjo« delavskemu voditelju Mannu. Ravnatelj gledališča torej ne potrebuje za svojo srečo ničesar drugega kot večtedensko stavko pri dobri napolnjenih nih blagajnah stavkarskih fondov.

Ženski kongres v Berlinu.

Koncem minulega meseca se je v Berlinu otvorila razstava: Žena v hiši in poklicu. Kot dopolnilo k razstavi se je istočasno sklical v Berlin ženski kongres, ki je pokazal, na kako visoko stališče so Nemke že dvignile svojo stvar, ki je obenem stvar celokupnega ženstva vseh izobraženih narodov na svetu. Kdor zasleduje razvoj modernega ženskega gibanja, mora priznati, da stoji nemško ženstvo na prvem mestu. Res je sicer, da ženstvo v Nemčiji še izdaleka ni doseglo tistih pravic, ki so jih že pripoznale mladostno-napredne severne države: Švedska, Norveška, Danska in tudi tlačena Finska, ali kakor posamezne države severoameriške Unije in mlada Avstralija; toda res je pa tudi, da so Nemke znanstveno in načelno najgloblje prodrle v žensko vprašanje, mu zgradile soliden trajen temelj ter postavile močnega spomenik v delu »Handbuch der Frauenbewegung« (Helena Lange in Gertrud Bäumer).

Najlepši dokaz zrelosti in kulturne višine zavednega nemškega ženstva je pa podal ravno berlinski kongres. Ta kongres je predvsem pokazal, da je nemško žensko gibanje po kratki začetniški zabliži že davno zopet prišlo nazaj na pravo pot, ki ne zasleduje posebnih sebičnih ženskih ciljev, marveč skupno dobro vsega naroda, vse družbe, a za temelj tega dobrega pripozna družino. Kako dvigniti, olajšati in časovnim razmeram primerno izpopolniti gospodinjstvo posamezne družine, — to je vprašanje, za katero se danes v pretežni večini goreče zanima nemško ženstvo in mu odreja prvo mesto v ženskem vprašanju. Ni dvoma, da se tudi drugod razvija žensko gibanje v isti smeri, saj je življenje povsodi neusmiljeno zavrnilo in kaznovalo pretirane in protinaravne zahteve ženstva.

Pa še nekaj važnega je dokazal ta kongres: Da namreč žensko gibanje samo na sebi nikakor ni protiversko, nasprotno, da globoka, živa religioznost diči veliko večino tistih žen, ki se udeležujejo boja za pravične zahteve svojega spola. O stališču ženstva nasproti veri in Cerkvi so odkrito in z globokim razumevanjem govorile katoliške, protestantske in judovske govornice — vsaka s svojega verskega stališča, in veliki, resni listi pišejo, da je bila ravno ta točka sporeda, ki ji je bil posvečen 28. februar, najpomembnejša, da so predavanja stala na vrhuncu in so napravila na mnogo tisočev broječo množico najgloblji vtis.

Po vsej pravici lahko rečemo, da je berlinski ženski kongres postavil mejnike za razvoj celokupnega ženskega gibanja v bližnji bodočnosti. Kot resen opomin naj služi tistemu liberalnemu in socialističnemu ženstvu, ki rado rabi frazo, da je vera in Cerkev nezdržljiva z ženskimi osvobodjenjem in da se mora vsaka zavedna ženska pred vsem ostesti verskih vezi. Pa tudi nam katoličanom ta kongres mnogokaj pove, česar ne smemo preslišati.

V naslednjem nekaj podrobnosti.

Na kongres je došlo mnogo tisočev vabljenih oseb iz vseh delov Nemčije, pa tudi iz inozemstva. Med njimi je bilo ogromno število gospodinj — žen, ki se sicer ne udeležujejo javnega delovanja, a jih je semkaj prignala želja, da slišijo in vidijo, kaj se je že drugje doseglo na polju gospodinjstva, kaj bi se v bodoče doseglo dalo. Zastopanih je bilo 84 ženskih društev, med njimi Katoliška ženska zveza, Zveza katoliških društev za varstvo deklet, otrok in žen, Nemška narodna zveza katoliških društev za varstvo deklet, Društvo katoliških nemških učiteljic, Splošna zveza kat. nemških trgovskih pomočnic in uradnic, Zveza društev kat. nemških služkinj in mnogo drugih katoliških organizacij. Otvorila je kongres gđ. dr. Gertrud Bäumer, predsednica Zveze nemških ženskih društev. Za njo je govoril državni tajnik dr. Delbrück ter v imenu vlade toplo pozdravil zbor; v imenu mesta Berlin je pozdravil župan dr. Reicke, znanost je zastopal rektor berlinske univerze tajni svetnik dr. Lenz.

Razprave so se začele 27. februarja. Prva je poročala gospa Heuk-Knapp o »Reformi gospodinjstva«. Opozarjala je na ženska. Izpočetka se je hotelo novim razmeram odpomoči z ustanavljanjem javnih jedilnic, skupnih kuhinj in dr. Toda vse to ni moglo nadomestiti domače kuhinje, domačega življenja. Bolj ko postaja enolično utesnjeno delo v poklicu, bolj neutешljiva je želja po družinskem življenju kot zatočišču osebnosti. Ženstvo stoji tu zopet pred

svojo veliko — staro, a vedno novo nalogo, ki ji je pa po novih razmerah silno otežkočena. Ako ji hoče zadostiti, se mora vsestransko izobraziti, naučiti blagostnosti in računanja, njeno delo mora postati kvalitativno. Zena naj ne pozabi, da je nje najvišja naloga, biti varuhinja in odgojiteljica — človeštva. — Gospa Marianna Weber je govorila o vrednosti gospodinjkega dela in poudarjala, da se mora tudi gospodinjki zagotoviti neko gospodarsko neodvisnost s tem, da se postavno določi, da je mož dolžan ženi dati primeren stalen znesek za vzdrževanje gospodinjstva in razun tega še posebno vsoto za njene osebne potrebe. — V imenu Katoliške ženske zveze je govorila gđ. Hamel in poudarjala, da je ta zveza že iz vsega početka sprejela v svoj program gospodinjstvo izobrazbo ženstva — od knežev do delavčeve hčere. Te zahteve se bo zveza z vso žensko vztrajnostjo držala tudi v bodoče. — Krasno je govorila gospa Gnauck-Kühne (ena ženskih prvoboriteljic, ki je pred nekaj leti prestopila v katoliško Cerkev) v smislu Goethejevih besed: »Dienen lerne bei Zeiten das Weib«, in njegovega opomina tatitavi: »Veselim se vsi v Gospodu, poveljanski preobrat, ki ga je razvoj kapitalizma in industrije povzročil v gospodinjstvu. Vse dela in službi izven doma, tudi vse svoje moči. Naj se ne prezre, da so vsi ti tisoči redovnic tudi v gmotnem oziru popolnoma preskrbljeni do smrti in pomenja to za ostalo ženstvo veliko olajšavo in konkurenčnem boju za kruh. Katoliška žena nadvse ljubi katoliško Cerkev, ki ji prepušča sodelovanje na tako plemenitih nalogah. Tej Cerkvi ostane zvesta vsikdar!«

Židovstvo je zastopala Bertha Pappenheim. Pri Judih ima ženska pomen le kot poročena žena in mati in kot taka uživa največje spoštovanje. Kot hišna vladarica ima na skrbi verske predpise in zapovedi in je njih najvestejša čuvarica. V občini pa ne igra nobene vloge in je izključena od vsega duševnega življenja. Le na polju ljubezni do bližnjega je ženska enakopravna z možem in se od mladega vadi v dobrodelnosti. V tem je zato tudi izborna izvežbana, a žal, da v javnih zastopih tudi na tem polju nima nobene besede. Čas mora v tem oziru prej ali slej prinesiti izpremembo.

1. marca so bila na dnevnem redu predavanja o pomenu ženskega gibanja. Dr. Gertrud Bäumer je izvajala, kako je socialni boj spremenil črte ženskega značaja in mu vtisnil nekaj trdega in ostrega. Temu se ne dá ogniti, a vendar treba paziti, da ženstvo ne izgubi svojih bistvenih posebnosti. Z vsemi močmi je treba delati na to, da bo bodoči ženski tip, ki se šele razvija, združil v sebi stare in nove ideale. Gospa dr. Ada Weinle je govorila o pomenu ženskega gibanja za družino. Nove razmere niso razdiralno posegle samo v delavske družine, marveč še veliko bolj v premožne kroge. Tu ne pozna ženska nobenega resnega dela več, nobene pametne skrbi, zato se izgublja v nečimrnosti in zabavi. Za to ženstvo je resen poklic prava rešitev. Gđ. dr. Alice Salomon je govorila o socialnih nalogah ženstva. To je polje, na katerem se more ženska s svojimi bistvenimi zmožnostmi najlepše in najkoristnejše udejstvovati.

Zadnji dan je bil odmerjen temi: Žena v javnem življenju. Razpravljalo se je o dobrodelnosti, ki danes zahteva drugačnega dela, nego v prejšnjih preprosti časih, o nalogi ženske v občini, kjer naj bi se ženstvo splošno pritegnilo k skrbi za reveže in sirote, kakor tudi k nadzorstvu stanovanjskih in splošnih zdravstvenih razmer, k skrbi za omejitve alkoholne zlorabe, zlasti za zatiranje beznic itd. V mnogih mestih Nemčije so že ženske poklicane v sirotinske, ubožne in šolske komisije. Stvar se bo nedvomno v tej smeri dalje razvijala in na vse strani razširila — v blagor občin in vse družbe.

Kot zadnja je bila na dnevnem redu točka o »Ženski v politiki«. Seveda se je splošno glasila zahteva po ženski volilni pravici, a izkušena prvoboriteljica Helena Lange je zavrnila tiste pregoreče bojevnice, ki mislijo, da bo ženska volivna pravica na en mah spravila s sveta vse zlo. Tudi ta pravica ne bo zemlje spremenila v nebesa, pač pa je res, da bi se marsičemu odpomoglo, ako bi se v zakonodaji uveljavilo tudi specifično žensko pojmovanje, njene posebne kulturne sile. Tudi o stališču ženstva nasproti posameznim političnim strankam se je govorilo. Za katoliški Centrum je govorila gospa Niessen; po svojem krščanskem stališču vsebuje v sebi konservativni element, po svojem praktičnem političnem delu pa je odločno napreden. Kar se posebej ženskega gibanja tiče, se vrši stalen razvoj na dobro ženski stvari.

Kongres se je zaključil 2. marca; dasi je bilo na njem zbrano ženstvo vseh verskih in političnih struj in se je razpravljalo o vseh načelnih vprašanjih docela prostodušno in odkrito, vendar ni bilo nobenega pojave nestrpnosti, nobenih prepričev in nemirov. S tem kongresom je postavljen ženskemu gibanju najlepši spomenik.